

ส่วนที่ 4 อายุความ

บทที่ 1

อายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความฟ้องคดีอาญาใช้แก่กรณีจะนำคดีอาญามาฟ้องต่อศาล โดยต้องดูว่านับแต่มีการกระทำความผิดจนถึงวันฟ้องคดีนั้นเป็นกำหนดเวลาเท่าใด ยังอยู่ภายในกำหนดอายุความที่กฎหมายบัญญัติสำหรับการฟ้องร้องในความผิดนั้นหรือไม่ ถ้าหากเกินกำหนดอายุความฟ้องร้องแล้วก็ไม่สามารถนำคดีนั้นไปฟ้องต่อศาลได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) ซึ่งบัญญัติว่า "สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (6) เมื่อคดีขาดอายุความ" ถ้ามีการฟ้องคดีที่ขาดอายุความต่อศาล ศาลก็ต้องยกฟ้อง ทั้งนี้แม้จำเลยจะไม่ได้ยกอายุความขึ้นต่อสู้ ศาลก็ยกขึ้นเป็นเหตุยกฟ้องเองได้ (ฎีกาที่ 400/2475)

กฎหมายกำหนดอายุความฟ้องคดีไว้สั้นยาวต่างกันตามความหนักเบาของโทษสำหรับความผิดฐานต่าง ๆ และยังมีบทบัญญัติพิเศษสำหรับความผิดอันยอมความกันได้

อายุความฟ้องคดีอาญาทั่วไป

มาตรา 95 "ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

(1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าว แล้วนับแต่วันที่หลบหนี หรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน"

อายุความฟ้องคดีอาญาทั่วไป ตามมาตรา 95 นี้ เรียงลำดับตั้งแต่อายุความยาวที่สุด คือ 20 ปี จนถึงสั้นสุดคือ 1 ปี โดยถือเอาระวางโทษชั้นสูงในความผิดฐานต่าง ๆ มาเป็นเกณฑ์พิจารณาว่า ความผิดฐานนั้นจะต้องฟ้องร้องภายในกำหนดอายุความเท่าใด ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ กฎหมายระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ระวางโทษชั้นสูงของความผิด ฐานนี้คือ โทษจำคุก 3 ปี เมื่อไปดูมาตรา 95 แล้วจะเห็นว่าอยู่ในข้อ (3) จึงมีอายุความฟ้องร้อง 10 ปี หรือถ้าเป็นความผิดที่ระวางโทษปรับสถานเดียว อายุความฟ้องร้องก็คือ 1 ปี

การนับอายุความฟ้องคดี ถ้าโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานหนัก แต่ศาลลงโทษจำเลยฐานเบา หรือฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดหลายฐาน แต่ศาลลงโทษเพียงบางฐาน ต้องดูฐานความผิดที่ศาลวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำผิดเป็นเกณฑ์ (ฎีกาที่ 216/2479) ตัวอย่างเช่น ฟ้องว่าจำเลยกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา 300 แต่ศาล

วินิจฉัยว่า มีความผิดเพียงกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บไม่ถึงสาหัส ตาม มาตรา 390 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ อายุความฟ้องคดีนั้นคือ 1 ปี

การเริ่มนับและการหยุดนับอายุความ อายุความตามมาตรา 95 ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิดจนถึงวันที่มีการฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำผิดมาศาล ถ้าฟ้องต่อศาลแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลก็ดี หรือผู้กระทำผิด ถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว แต่ยังไม่ได้อำนาจฟ้องคดี ถ้าครบกำหนดอายุความฟ้องคดีแล้ว ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาล หรือ ยังไม่ได้ฟ้อง คดีนั้นขาดอายุความ (ฎีกาที่ 986/2514)

ตัวอย่าง ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองไม่ต้องมีตัวจำเลยมาส่งศาล เมื่อศาล ประทับรับฟ้องแล้วศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมาศาล ฉะนั้นแม้จะไต่สวน ฟ้องภายในอายุความ แต่ถ้ายังไม่ได้อำนาจฟ้องคดี อายุความฟ้องคดียังไม่หยุดนับ ถ้าได้ตัวจำเลย มาเมื่อพ้นอายุความแล้ว ก็ถือว่าคดีนั้นขาดอายุความ

ในกรณีจำเลยหลบหนีจากการคุมขังตามคำสั่งศาลในระหว่างการสอบสวน พนักงาน อัยการก็ยังสามารถฟ้องคดีได้ เพราะถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว เช่น ศาลสั่งขังตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน จำเลยหลบหนีไปตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พนักงานอัยการฟ้องคดีนี้ได้โดยต้องฟ้องภายในวันที่ 1 เมษายน แต่อายุความต้องเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่หลบหนี ตามมาตรา 95 วรรค 2

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ต้องคุมตัวจำเลยมาศาลพร้อมกับคำฟ้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 มิฉะนั้น ศาลไม่รับฟ้อง ส่วนคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ ศาลรับฟ้องได้แม้จะยังไม่ได้อำนาจฟ้องคดี โดยศาลจะออกหมายเรียก จำเลย เพื่อนำตัวมาพิจารณาคดี จำเลยได้รับหมายเรียกเมื่อใด ก็ถือว่าได้ตัวจำเลยมาศาลใน วันนั้น ถ้าจำเลยไม่มาศาลตามวันในหมายเรียก ถือว่าจำเลยหลบหนี ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ การสั่งหมายเรียกทางประกาศหนังสือพิมพ์ มิถือว่าได้ตัวจำเลยมาศาล (ฎีกาที่ 986/2514)

การเริ่มนับอายุความฟ้องคดีเริ่มนับตั้งแต่วันกระทำความผิด ถ้าเป็นการกระทำ ความผิดครั้งเดียวแล้วเสร็จสิ้นไปเลย ก็ไม่มีปัญหายุ่งยากอะไร เช่น ก.ลักทรัพย์ ข. และได้ ทรัพย์ไปในวันนั้น อายุความฟ้องคดีเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ก.ลักทรัพย์ และได้ทรัพย์ไป แต่การ กระทำความผิดบางอย่าง มีการเริ่มลงมือกระทำในวันหนึ่ง แต่ผลไปเกิดอีกหลายวันต่อมา หรือ กรณีความผิดต่อเนื่อง เหล่านี้จะถือว่าวันใดเป็นวันกระทำความผิดที่จะเริ่มนับอายุความ ต้อง พิจารณาตามลักษณะของความผิดเป็นกรณีไป แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. **ความผิดกรรมเดียว** หมายถึง ความผิดที่มีการกระทำเพียงกรรมเดียว ครั้งเดียวเสร็จสิ้นไป อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันกระทำความผิด **ตัวอย่างเช่น** ก.แจ้งความเท็จ ต่อพนักงานสอบสวนในวันที่ 1 พฤษภาคม อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ที่ทำการแจ้ง ความเท็จนั้น

2. **ความผิดที่ประกอบด้วย การกระทำหลายกรรม** รวมเป็นความผิดฐานหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ต้องมีการหลอกลวง และมีการได้มาซึ่งทรัพย์สิน กรณีนี้ อายุความเริ่ม นับตั้งแต่วันที่มีการกระทำวันสุดท้ายแห่งความผิด **ตัวอย่างเช่น** ก.หลอกลวงให้ ข. หาเงินมาให้ โทษนัดที่จะมารับเงินใน 7 วันข้างหน้า พอถึงกำหนดนัด ก.มารับเงินจาก ข.ไป ดังนั้น อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ก. ได้เงินไปจาก ข. ถ้าเป็นกรณีพยายามกระทำความผิด ต้อง ถือเอาการกระทำสุดท้ายก่อนยุติ เพราะการกระทำไม่สำเร็จ หรือไม่บรรลุผล

3. **ความผิดต่อเนื่อง** เป็นการกระทำความผิดที่เกิดจากการกระทำติดต่อกัน สืบเนื่องกัน คงตัวชั่วระยะเวลาหนึ่ง เช่น ความผิดฐานมีเงินตราปลอม เป็นการกระทำความ ผิดตลอดระยะเวลาที่ยังมีเงินตราปลอมอยู่ในความครอบครอง อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ มี การกระทำความผิด แต่โดยที่ความผิดยังเกิดขึ้นตลอดเวลาที่ยังไม่ยุติการกระทำที่เป็นความผิด นั้น จึงมีผลว่าการกระทำที่พ้นกำหนดอายุความไปแล้วลงโทษไม่ได้ แต่การกระทำต่อเนื่องมาที่ ยังไม่ขาดอายุความฟ้องได้ **ตัวอย่างเช่น** ความผิดตามพระราชบัญญัติการจดทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2479 ไม่จดทะเบียนพาณิชย์ภายในกำหนด เมื่อครบกำหนดแล้วยังไม่จดทะเบียน ต้องถูกปรับเป็น

รายวัน ก.ประกอบการค้า ต้องจดทะเบียนภายในวันที่ 1 มีนาคม 2528 แต่ ก.ไปจดทะเบียน
ในวันที่ 1 เมษายน 2528 ช่วงระหว่างวันที่ 2 มีนาคม ถึงวันที่ 1 เมษายน 2528 ก.ต้อง
ถูกปรับเป็นรายวันทุกวัน ปรากฏว่า ก.ถูกฟ้องในความผิดฐานนี้ในวันที่ 18 มีนาคม 2529 อายุ
ความฟ้องคดีนี้มีกำหนด 1 ปี นับแต่วันกระทำความผิด ดังนั้น การกระทำความผิดในช่วง
ระหว่าง วันที่ 2 มีนาคม 2528 จนถึงวันที่ 17 มีนาคม 2528 ลงโทษปรับไม่ได้ เพราะเกิน
กำหนดอายุความ 1 ปี แล้ว ส่วนการกระทำความผิดตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม จนถึงวันที่ 31
มีนาคม 2528 ลงโทษปรับได้

4. ความผิดที่ยืดออกไป ความผิดประเภทนี้ เป็นความผิดธรรมดา ซึ่งปกติไม่
ต่อเนื่อง แต่ผู้กระทำได้ยึดการกระทำออกไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง เป็นการกระทำความผิดหลาย
กรรม ในฐานความผิดเดียวกัน โดยผู้กระทำผิดคนเดียวกัน และมีจุดประสงค์อันเดียวกันในการ
กระทำหลายกรรมนั้น กรณีเริ่มนับอายุความในวันสุดท้ายที่สุดสิ้นการกระทำลง **ตัวอย่างเช่น**
ลักทรัพย์นายจ้างจากลิ้นชักทุก ๆ วัน วันละเล็กวันละน้อยจนกว่าจะยุติการลักทรัพย์ หรือจนจับได้
ทำให้ต้องยุติการกระทำ อายุความเริ่มนับวันที่ยุติการกระทำนั้น

5. ความผิดที่เกิดจากการไม่กระทำ ไม่ว่าจะเป็นการงดเว้น หรือการละเว้น
อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ถัดจากวันสุดท้ายที่ต้องกระทำการที่ไม่กระทำนั้น เช่น เด็กเกิดไม่แจ้ง
เกิดภายใน 15 วัน อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันรุ่งขึ้นจากวันครบกำหนดคือวันที่ 16

6. ความผิดที่ต้องมีผลต่างหากจากการกระทำ เช่น ความผิดฐานกระทำโดย
ประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส ในบางครั้งขณะที่กระทำผิดยังไม่รู้ว่าผู้เสียหายจะได้
รับบาดเจ็บธรรมดา หรือบาดเจ็บสาหัส ต้องรอจนพ้น 21 วัน ถ้าผู้เสียหายต้องเจ็บป่วยทน
ทุกข์เวทนา หรือไม่สามารถทำงานการตามปกติได้ เกินกว่า 21 วัน จึงจะถือว่าบาดเจ็บสาหัส
ในกรณีนี้ ถ้าผลปรากฏว่าผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่กระทำความผิด

เมื่อยื่นฟ้องต่อศาล และได้ตัวจำเลยมาศาลภายในอายุความแล้ว อายุความฟ้องคดี
นั้นหยุดลง แต่ถ้าต่อมาศาลสั่งจำหน่ายคดีให้ออกคดีไปฟ้องใหม่ภายในกำหนดที่ศาลสั่ง เช่น กรณี

ที่ห้องจำเลยหลายคนในคดีเดียวกัน จำเลยบางคนรับสารภาพ ศาลสั่งจำคุกจำเลยที่ต่อสู้คดี เพื่อให้จำคุกไปฟ้องใหม่ภายในกำหนด ถ้าปรากฏว่าโจทก์ไม่ได้ฟ้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด คำสั่งศาลสิ้นผล แม้จะฟ้องคดีใหม่ในภายหลัง ก็ต้องฟ้องภายในอายุความเดิม โดยย้อนไปเริ่มนับแต่วันกระทำความผิด จนถึงวันฟ้อง และศาลได้ตัวจำเลยในคดีใหม่

การนับอายุความใหม่ภายหลังฟ้องคดี การนับอายุความใหม่ ตามมาตรา 95 วรรคสอง เป็นกรณีที่โจทก์ได้ฟ้องคดี และได้ตัวจำเลยมายังศาล ภายในอายุความฟ้องคดีแล้ว แต่จำเลยหลบหนี หรือวิกลจริต ภายหลังการฟ้องคดีในระหว่างพิจารณา จึงต้องเริ่มนับอายุความใหม่ แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีจำเลยหลบหนี อายุความเริ่มนับใหม่นับตั้งแต่จำเลยหลบหนี ถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลภายในกำหนดอายุความที่เริ่มใหม่นี้ คดีเป็นอันขาดอายุความ ตัวอย่างเช่น จำเลยถูกฟ้องในความผิดซึ่งระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ต่อมาในระหว่างพิจารณาคดี จำเลยหลบหนีไปเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2530 อายุความในคดีนี้คือ 5 ปี ตามมาตรา 95 จึงต้องตามจับจำเลยมายังศาลให้ได้ตัวภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ 1 เมษายน 2530

ถ้าจำเลยหลบหนีหลังจากศาลชั้นต้นพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ไม่เริ่มนับอายุความใหม่ เพราะศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาหลังจำเลยได้ เมื่อศาลออกหมายจับแล้ว ไม่ได้ตัวจำเลยมาภายใน 1 เดือน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 152 ทั้งนี้ศาลจะต้องอ่านคำพิพากษาก่อนครบกำหนดอายุความด้วย ตัวอย่างเช่น จำเลยกระทำความผิดลหุโทษเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2530 ถูกฟ้องศาลภายในอายุความ ต่อมาศาลนัดฟังคำพิพากษาวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2531 ปรากฏว่าจำเลยหลบหนีไม่มาฟังคำพิพากษา ศาลจึงออกหมายจับครบ 1 เดือนแล้วยังไม่ได้ตัวจำเลยมาศาล ศาลอ่านคำพิพากษาหลังจำเลยได้ แต่ต้องอ่านภายในอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ 1 เมษายน 2530 มิฉะนั้น คดีขาดอายุความ

ถ้าศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลย เพราะจำเลยหลบหนี และคดีนั้น มีการอุทธรณ์หรือฎีกา ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปได้ แม้จะส่งสำเนา อุทธรณ์ หรือฎีกาให้จำเลยไม่ผิด หากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิพากษาลงโทษ อายุความก็ ต้องเปลี่ยนไป นับอายุความล่วงเลยการลงโทษตามมาตรา 98

2. กรณีจำเลยวิกลจริตในระหว่างการพิจารณา ศาลต้องดำเนินการตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 โดยให้แพทย์ตรวจ และสั่งงดการพิจารณา จนกว่าจะหายวิกลจริต และมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไปใหม่ อายุความในคดีนี้ ต้องเริ่มนับใหม่ ตั้งแต่วันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ถ้าจำเลยยังไม่หายวิกลจริต และศาลสั่ง เริ่มพิจารณาใหม่ไม่ได้ จนเกินกำหนดอายุความ ตามมาตรา 95 แล้ว คดีนั้นเป็นอันขาดอายุ ความ

อายุความผิดอันยอมความได้

มาตรา 96 "ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอม ความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ"

อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ มีอยู่ 2 ชั้น คือนอกจากจะต้องถือตาม อายุความฟ้องคดีทั่วไป ตามมาตรา 95 แล้ว ยังต้องบังคับตามอายุความพิเศษที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 96 อีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ อายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ ต้องฟ้องร้องภายใน กำหนดอายุความทั่วไปของมาตรา 95 และผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถ้าฟ้องภายในกำหนดอายุความมาตรา 95 แต่ผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน คดีขาดอายุความ หรือถ้ามีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนแล้ว แต่มิได้ฟ้องภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 95 คดีนั้นขาดอายุความเช่นกัน แม้ผู้เสียหายจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเอง ก็ต้องฟ้องภายในกำหนดอายุความนี้ (ฎีกาที่ 773/2503)

อายุความ 3 เดือนตามมาตรา 96 นี้ เริ่มนับแต่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย ถ้ารู้เรื่องความผิดแต่ยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด อายุความ 3 เดือนก็ยังไม่เริ่มนับ

ตัวอย่าง ก. ถูก ข. หมิ่นประมาท ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 ก. ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีให้ ในวันที่ 1 กันยายน 2529 ต่อมา ข. ถูกฟ้องศาล ในวันที่ 1 ธันวาคม 2529 ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี จึงมีอายุความฟ้องคดี 5 ปี ตามมาตรา 95 คดีนี้ฟ้องภายในอายุความ แต่เนื่องจากความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ ก. ได้ร้องทุกข์หลังจากวันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด 4 เดือน จึงขาดอายุความตามมาตรา 96 ศาลต้องยกฟ้องคดีนี้

ความผิดอันยอมความได้ คือความผิดต่อส่วนตัว การที่จะรู้ว่าความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้ ต้องดูว่า ความผิดนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ ถ้าไม่มีบัญญัติไว้ ความผิดนั้นก็เป็นการผิดอาญาทั่วไป เช่น ความผิดฐานลักขโมย ตามมาตรา 352 - 355 มาตรา 356 บัญญัติให้ เป็นความผิดอันยอมความได้ หรือความผิดตามพระราชบัญญัติความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา 4 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น

การร้องทุกข์ ถือตามบทนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) หมายความว่าผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่ามีผู้กระทำความผิดซึ่งจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิด ได้รับความเสียหาย การร้องทุกข์ต่างกับการกล่าวโทษ เพราะการกล่าวโทษนั้นใครก็ได้ที่ไม่ใช่ผู้เสียหายไปกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะรู้หรือไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ส่วนการร้องทุกข์ต้องเป็นผู้เสียหาย หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย เฉพาะกรณี ตามกฎหมายเท่านั้น ที่จะร้องทุกข์ได้ และการร้องทุกข์ต้องมีเจตนาจะให้ผู้กระทำ

ความคิดได้รับโทษ ถ้าแจ้งความต่อตำรวจเพียงเพื่อให้รับทราบเป็นหลักฐาน ไม่ประสงค์จะให้ทำการสอบสวน เพราะผู้แจ้งต้องการรอผลคดีอื่นก่อน จึงจะจัดการฟ้องร้องคดีด้วยตนเอง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการแจ้งความเช่นนี้ผู้แจ้งไม่มีเจตนาแจ้งเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจึงไม่เป็นการร้องทุกข์ตามกฎหมาย (ฎีกาที่ 214/2487) การแจ้งโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษนี้ ผู้แจ้งอาจมีความประสงค์อื่นรวมอยู่ด้วย เช่น ต้องการได้ค่าทดแทน แต่ถ้ายังมีความประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษด้วย ก็เป็นการร้องทุกข์ (ฎีกาที่ 186/2503) แจ้งความต่อตำรวจว่า แจ้งให้ทราบไว้เป็นหลักฐาน เกรงเชื้อจะขาดอายุความก็ตี แจ้งให้ทราบไว้เป็นหลักฐานก็ตี แจ้งให้ทราบไว้เป็นหลักฐานเพื่อจะฟ้องร้องเองต่อไปก็ตี มิได้มีเจตนาให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลย ไม่เป็นการร้องทุกข์ตามกฎหมาย (ฎีกาที่ 62/2521)

สำหรับคดีความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้เสียหายจะฟ้องคดีเองโดยไม่ร้องทุกข์ให้เจ้าพนักงานดำเนินการนั้น ก็ต้องฟ้องร้องภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 96 และต้องอยู่ภายใต้บังคับอายุความทั่วไป ตามมาตรา 95 ด้วย

ตัวอย่าง ก.ถูกข่มขืนโดยภรรยาในวันที่ 1 เมษายน 2515 แต่ยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด จึงยังไม่ร้องทุกข์ต่อตำรวจ ความผิดฐานข่มขืนภรรยาตามมาตรา 352 ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี มีอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 95 และเป็นความผิดอันยอมความได้ ต่อมาวันที่ 3 พฤษภาคม 2525 ก.รู้ว่า ข.เป็นผู้กระทำความผิด จึงยื่นฟ้องต่อศาลโดยไม่ได้ร้องทุกข์ในวันที่ 3 มิถุนายน 2525 คดีนี้ แม้ ก.จะฟ้องคดีเองภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 96 แต่ฟ้องเมื่อจำเลยกำหนดอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 95 แล้ว คดีจึงขาดอายุความ